

Underhållningen

Galerius klappade med händerna och bjöd därmed om tystnad och uppmärksamhet.

- Vår käre Mygdonius här, Galerius pekade med sin högra hand på mannen som låg längst bort, han har utformat kvällens underhållning.

Servitörerna hade försvunnit. Ceremonimästaren slog sin stav i golvet. Två gånger. Då öppnades en dörr på andra sidan av den del av salen som var försänkt och helt omöblerad. Två nakna män beledsagade av fyra vakter kom in genom dörren. Den ene mannen var kortväxt, hade mörkt hår och var medelålders. Den andre var av medellängd, betydligt yngre och hade ojämna och djupt mejslade anletsdrag. De fördes fram till mitten av den tomma delen av salen, och där lade de sig raklånga med ansiktena mot golvet och i Galerius riktning för att visa kejsaren sin vördnad. När de återigen stod upp kunde alla se att man på den korte mannen hade målat "Kristus" över bröstet och på den andre "Herkules". Den yngre av dem tittade hånfullt på sin medfånge. Tanken var att Herkules och Kristus skulle gå ett envig med varandra.

Den man som hade "Kristus" målat på sig var en präst från den närbelägna staden Nicea. Han hade vägrat att utlämna de kristnas heliga skrift. Den större fången med de grova anletsdragen var en slav från det bageri som försörjde palatset med bröd. Han hade ertappats med att stjäla. Nu stod de två fångarna bredvid varandra och väntade på fortsättningen.

Galerius tog fram ett silvermynt, vars ena sida han själv pryddes. På den andra fanns gudinnan Fortuna. Han höll upp myntet, vände sig mot sin unge son Candidianus och frågade,

- Vem ska ha min sida av myntet, Herkules eller Kristus?
- Har inte Fortuna med bröd att göra, far?
- Jo.

- Då måste det väl bli "Kristus" som ska ha din sida?

Därefter singlarde Galerius myntet och lät det ramla ned på bordet. Allas ögon följde uppmärksamt myntet när det snurrade. Till sist la det sig stilla. Galerius nickade mot sonen, som lutade sig fram och ropade till sin far,

- Det är Fortuna!

En av vakterna tog då fram en kätting med fotboja från en försänkning i golvet och fäste bojan runt fotleden på "Herkules". Slaven från bageriet log inte längre utan såg sig oroligt omkring undrande vad som skulle hända här näst. "Kristus" leddes iväg och fästes med en annan fotboja nära ett hörn av salen.

Längst bak öppnades en bredare dörr och in rullades en björn i en liten bur. Så liten att björnen inte kunde vända sig. Den riste och brummade och slog sitt huvud mot burens sidor. Middagsgästerna hoppade till. Hos Romula, Galerius mor, tändes ögonen av lystnad. De andra kvinnorna slog ned sina ögon. Buren rullades fram och vändes så att buröppningen endast var ett par meter från "Herkules". Då såg Konstantin att det hängde en skylt på utsidan av buren. På skylten stod med stora bokstäver "Jupiter".

Vakterna arbetade nu på att montera en hög järnbur utan tak, inneslutande både "Herkules" och björnen. Det tog en ganska lång stund och slaven, förstelnad av skräck, hade mist färgen och såg sjukligt blek ut. Till slut var arrangemanget klart, väggarna hade förankrats i golvet och björnens bur hade fästs i ett hörn av den stora buren. Vakterna tände ett par facklor och drog sig sedan tillbaka. Kvar stod en ensam vakt med ett spett nedstucket i en järnhink till hälften fylld med glödande kol. Han tog upp spettet och rände det in i baken på björnen som vrålade av smärta. En doft av bränt kött spred sig över salen. Han upprepade proceduren en gång till och lyfte sedan med hjälp av en trästav upp haken som höll ihop björnburens framsida. Sedan gick allt fort. Björnen sprängde ut ur buren, tvärstannade, fäste blicken på slaven och kastade sig med öppen käft emot denne. Slaven kastade sig åt sidan och ifrån björnen, men då kättingen höll kvar hans ben så slöt sig björnens käftar runt hans vad och ljudet av ben som knäcktes hördes som ett snäpp rakt över salen. Mannen skrek och björnen kastade sig över honom igen. Samma sak upprepades. Björnen fick tag på vaden och kastade sitt byte bakåt, men då kättingen höll emot slets vaden nästan itu. Björnen kastade sitt byte ännu en gång, och denna gång slets mannen isär. Kvar i fotbojan fanns hans fot och en del av vaden. Slaven hoppade bort på ett ben, blodet sprutade och Galerius

skrattade högt och ljudligt. Romula klappade händerna, och björnen kastade sig på nytt över slaven och slet av hans strupe. Ännu mer blod och så blev det genast tyst när björnen lade sig ned och började tugga.

Galerius som nästan hade slutat att skratta, började skratta igen så att han kinkade. Han satte sig upp och den ena skrattsalvan efter den andra avlöste varandra. Tårar rullade från hans ögon. Alla tittade nu på Galerius, som försökte säga något, men då började han att skratta igen. Han pekade på prästen som nu skälvande stod i sin egen avföring borta i hörnet av salen. Så vände han sig mot Konstantin och sa med pipig stämma samtidigt som han gjorde tummen upp,

- Där har du ditt respass, Konstantin!

Pachomius lyssnar

Ryktet spred sig upp längs Nilen och nådde Lycopolis. Många kristna hade sökt sig upp längs Nilen, bort från de mördande dekreten som prefekten i Alexandria lät verkställa.

Decemberdagen var skön. Solen lyste som vanligt stark men inte lika het som under sommarmånaderna och flodens vatten skänkte en viss svalka. En ung man, Pachomius, steg iland tillsammans med sin far. De hade färdats uppför Nilen från Hermopolis där de bodde. Fast fadern påminde ofta sin son att de egentligen härstammade från Thebe. Pachomius hade betraktande ögonen och ett samlat anlete. Det gjorde att han vid hastig blick såg äldre ut än de knappa femton år han var. De hade några göromål att bestyra och sedan ville fadern göra ett ärende själv. Pachomius skulle vänta vid en taverna. Mitt emot gränden där tavernan låg fanns ett ganska stort, öppet och tomt rum. Det gjorde tavernan lite ljusare men skänkte den också en sällsam akustisk skärpa. Strax intill Pachomius satt två äldre män engagerade i ett intensivt men lågmält samtal. När Pachomius kom in avbröt de sitt samtal och för ett ögonblick betraktade de honom med skarpa ögon. När de sedan återgick till sin diskussion kunde Pachomius inte låta bli att lyssna.

- Biskop Peter är en svag man, Arius, det vet du. Vi må officiellt ha kommit överens på mötet i Alexandria ...
- Det var mest ett politiskt kyrkomöte, Meletius, svarade Arius. Meletius fortsatte,
- Och du vet att jag kommer att fortsätta utnämna biskopar som kan skilja agnarna från vetet. Den som förnekar sin tro bara för att döden hotar har övergett sin tro. Förnekat Kristus. De kan inte återförenas, eller ”försonas” som Biskop Peter kallar det, just därför att det inte finns en grund för det. Kristus själv välte månglarnas bord. Då kan inte vi låta hans kyrka bli något man säger ja till på måndag, nej till på tisdag och sedan ja igen. Det är mångleri. Till och med biskop Phileas har skrivit till mig från sitt fängelse och klagat. Vem ska ordinera när den ene sitter i fängelse, den andre dör av tortyr och den tredje flyr?
- Det var ett politiskt kyrkomöte, Meletius, som Peter arrangerade i Alexandria, svarade Arius återigen. Bry dig inte. Du kan fortsätta. Kristus har kommit för de svaga, inte för dem som ingen hjälp behöver.
- Svaga för att bli starka, avbröt Meletius honom. Ja, fasta i tron, som martyrererna i Abitina. Det är deras blod som visar oss andra att Kristus har övervunnit döden.
- Nja, rätt och inte rätt. Handlingar har visst ett värde. Men intentionen. Det handlar om själen, Meletius. Varför man gör något. Men en annan sak. Jag har ända sedan min tid i Antiokia med Lucianus blivit allt mer bekymrad över att en bristande logik om Kristi person breder ut sig. Här har vi en uppgift. Att få ordning på denna oreda om hans person. Gud är skapare, Kristus skapad. Han kan med andra ord inte vara av samma väsen som fadern – i alla fall inte i alla aspekter. Detta handlar om kärnan av vår tro, Meletius, inte bara om förlåtelsens vägar vilka vi till slut ändå inte kan bedöma. Men att något är skapat, det kan vi bedöma.

Det kom in fler personer på tavernan och de båda männens samtal blev än mer lågmält. Till slut kunde Pachomius inte höra annat än enskilda ord. Hans ögon följde i stället lojt de få och små saker som hände i gränden. Han satt lutad mot väggen men reste sig när han fick se sin far på avstånd. Och precis när han hade rest sig hörde han den som hette Arius med en viss irritation i rösten utbrista,

- Jag är över femtio år, Meletius, och det jag talar om är viktigt. Jag behöver bli vigd till diakon. Och egentligen spelar det mig inte någon roll om det är du eller Biskop Peter som viger mig.

När Pachomius seglade nedför Nilen nästa dag berättade han för sin far om de båda männens samtal som han hade förstått ganska lite av. Fadern berättade för honom att de var kristna, en religiös sekt som inte hörde hemma i Egypten och att det var farligt att vara kristen och att det fanns en kejsare som hette Galerius, en obildad barbar, som verkade tycka om att fångsla präster från sådana sekter och skicka dem till gruvorna.

Fadern sa,

- Även om en sekt är fylld av vidskepelse och villfarelse så blir det bara mer oordning i kosmos av sådana handlingar. Varje handling, min son, är en del av allt. Pachomius lyssnade och drog sig till minnes en sak som en av de båda männen sagt och som hade gjort intryck på honom.
- En av männen sa att det viktigaste är varför man har gjort en sak. Det lät på honom som om det är viktigare än vad handlingen åstadkommer. Det lät underligt, tycker jag.

Fadern sken upp när han hörde sin sons undran och svarade,

- Kanske det, kanske inte. Detta är ett tecken. I vår stad Hermopolis, Pachomius, dyrkar vi guden Toth. Och i vår tro finns universums hemligheter uttryckta. De är inte alls hemliga, men det verkar inte vara för alla att förstå, i vart fall inte för unga. Jag har väntat på denna stund, Pachomius, för att kunna börja undervisningen om de principer som vi förstår. Du ska nu få fördjupa dig i dem under de kommande två åren. Din fråga bär på åtminstone två av principerna. Den ena är att alla handlingar får konsekvenser, i en själv, för andra och för allt. Dessa konsekvenser skapar nya handlingar som får nya effekter. Och så pågår det i all oändlighet. Så det man gör kommer tillbaka och påverkar en. Här kommer egentligen flera andra principer in. Den ena är om likhet. Gör du en vänlig handling kommer vänlighet tillbaka. Men, för att inte belasta dig allt för mycket min son, ska jag nu bara säga att den allra viktigaste principen är den om tanken. Allt är tanke. Det Toth tänker, det blir. Det vi tänker blir. Och det kommer före varje handling. Ingen handling sker utan någon form av tanke. Allt skapat har börjat med en tanke. Det är därför han har rätt, denne kristen. Det är meningen med handlingen som räknas mest. För det är den som är den

egentliga skaparen. Tanken finns kvar och den har redan skapat i världen oavsett hur handlingen blir och hur världen tar emot den. Och ...

Fadern såg på sonens blick att denne hade slutat lyssna. Han fortsatte istället med att säga,

- Och det är ännu en skön dag. Ser du flocken med ibisar vid stranden där borta? Svarta och vita, avslutade han drömskt och mest riktat till sig själv.

Upplopp i Rom

//Maxentius är kejsare, men bara i Rom. Kartago har skurit av sädesleveranserna//

De som vaktade helgedomen var många fler och tryckte tillbaka och Heraclius anhängare började tycka att det var obehagligt. Många av dem valde att vända tillbaka mot gatan Tuscus. Och där hade många som var på väg till Circus Maximus stannat, nyfikna på vad det var som pågick. De kristna trängde på, några för att ta sig söderut men de allra flesta för att vända uppför Tuscus. Och i en rörelse som ingen skulle ha kunnat hejda fortsatte folkmassorna upp mellan kullarna, över Forum Romanum och fram till utkanten av Subura och Trajanus saluhallar. Många brödbodar hade stängt.

Det hördes en röst,

- Vi har hindrats att ta emot Herrens bröd!
- Finns det bröd? ropade en annan.
- De håller sina stånd stängda för att kunna ta ut ett högre pris.
- Bröd! Bröd!

Ett par tusen människor var nu del i den oberäknliga folkmassan. Med ens vek en grupp av mot ett stånd och började plundra.

Återigen begärde Rebus audiens hos Maxentius.

- Konflikten har urartat i upplopp och folket har börjat plundra butikerna vid Trajanus saluhallar.

Maxentius vände sig omedelbart till en vakt och sa,

- Skicka bud till stadsprefekten att han stoppar upploppet och att han arresterar Eusebius och Heraclius. När jag tänker efter, skicka efter Anullinus också.

Efter en dryg timma kom Hermogenes, stadschefen, tillbaka och kunde rapportera att Heraclius var gripen, men att de inte hade kunnat hitta Eusebius. Maxentius svarade,

- Skicka dem i exil. Till Sicilien. Omedelbart. Jag vill att de lämnar Rom igår.

Fyra par oxvagnar fullastade med ännu en uppbörd från skördarna i Apulien var på väg mot den Collinska porten norr om Quirinalen. Hälften av vagnarna vek av mot soldaternas förläggning Castra Praetorium och hälften av vagnarna fortsatte ned mot Forum Trajanum. Ryktet gick och folkmassan började röra sig upp för Långa Gatan mot Diocletianus badhus. Halvvägs upp i backen mötte den vagnarna som bevakades av gardessoldater. En av soldaterna klev fram och sa på brutet latin,

- Ur vägen. Om ni bråkar tar vi hand om dessa vagnar också.
- Också? Vad menar du?
- Hälften har redan rullat in i förläggningen. Ur vägen nu.

En storväxt smed tog i så att många skulle höra.

- Hör ni, hälften av maten till soldaterna och den andra hälften för Roms befolkning att dela på. Hör på den mannen, det hörs att han kommer från Dacien eller det där långt borta Moesien. Barbaren bortom Thrakien vill skipa rättvisa för oss romare. Låt oss visa honom rättvisa.

Folk började skrika och utan någon särskild order gav sig folkmassan på soldaten, som inte hade en chans att försvara sig. Inom kort låg han sönderslagen och död i backen.

De andra soldaterna övergav vagnarna och skyndade tillbaka efter förstärkning.

Vagnarna plundrades, men massan ville mer och fortsatte uppför backen. När folkmassan kom upp till Collinska porten ropade någon,

- Ser ni Fortunas tempel. Hon är en skymf mot oss, skyddar säden för soldaterna men inte för Rom.

Återigen fick Maxentius rapport. Anullinus var hos honom tillsammans med en tribun när stadschefen Hermogenes berättade.

- Pöbeln är utom kontroll. De har plundrat sädesleveranser och dödat en soldat. Fortunas tempel brinner.

Maxentius vände sig till Anullinus,

- Skicka ut det pretoriska gardet för att återställa lugn. Och ... lär pöbeln en läxa.

- Låt oss inte göra ont värre, svarade Anullinus. Det räcker med att vi splittrar pöbeln och patrullerar till natten. Augustinatten är mörk och imorgon har känslorna svalnat.
- Jag tror att min pretoriska gardeschef säger emot mig, sa Maxentius med mjuk och låg röst. Det blev tyst och sedan skrek Maxentius,
- Jag har blivit skymfad. Lär dem en läxa! Jag ska ge dem en hård läxa! Han skrek allt högre men fortsatte sedan med låg och behärskad stämma: Jag ger dem en läxa. Jag är Rom. Jag vill ha hela staden att frukta. Sedan vände han ryggen till dem och tittade in i en vägg.

Med tunga steg skyndade Anullinus och hans tribun via en omväg till förläggningen. Efter en timma var de klara med mobilisering och order och det fanns fortfarande ett par timmar av dagsljus kvar. Soldaterna var hämndlystna. Hälften av soldaterna tog sig in genom Viminalisporten. Den andra hälften marscherade mot Collinska porten där folkmassan förgäves försökte sätta eld på templet Honos eftersom det förknippades så starkt med soldaterna. När folkmassan hörde marschtrampet blev de rädda och började backa. Folkmassan delades, några fortsatte längs Alta Semita, men de flesta sprang tillbaka ned längs Långa Gatan för att hinna hem till skyddet av sina egna bostäder i Subura. Men soldaterna som hade gått in genom Viminalisporten hade också delat på sig. En del hade i halvspringande marsch tagit sig ända ned till Subura och börjat gå upp för Långa Gatan. Den andra delen hade fortsatt rakt fram och vek sedan ned längs Långa Gatan. Folkmassan var helt kringränd och soldaterna gick fram och högg och slog som om människorna vore sly i markomannernas land. Och sedan fortsatte soldaterna in i gränderna i Subura. Först när mörkret kom upphörde blodbadet. När morgonen bräckte låg det lik i högar längs gatorna, tusen och åter tusen. De som hade sprungit rakt fram längs Quirinalens rygg hade klarat sig bäst. Men ibland de som fått sätta livet till var det lika många som alls inte hade deltagit i upploppen. Hela staden hade börjat hata.